

Citlivý operný rebel Werther sa dočkal, bude znieť aj v Košiciach

Aj Košice už budú mať svojho operného Werthera. Od piatka 29. októbra pribudne do repertoáru Opery Štátneho divadla Košice dielo francúzskeho skladateľa Julesa Masseneta Werther, ktorého košická premiéra bude treťou októbrovou a zároveň už ôsmou premiérou košického divadla v novej sezóne 2021/2022.

Košická premiéra Werthera sa mala pôvodne uskutočniť už v máji 2020. Pripraviť ju mala Košičanom známa česká režisérka Linda Keprtová. Pandémia koronavírusu a zdravotná indispozícia režisérky napokon premiéru posunula a réžiu napokon po jej odstúpení z projektu vedenie opery zverilo do rúk Alexandra Wiegolda. Rodák z nemeckého Münsteru pôsobí v súčasnosti predovšetkým vo viedenskom Burgtheatri.

„V prvom rade treba povedať, že Massenet a jeho libretisti Édouard Blau, Paul Milliet a Georges Hartmann sa veľmi presne držali Goetheho predlohy. Je to pozoruhodné, pretože skoro každý riadok, ktorý sa nachádza v librete, má ekvivalent niekde v Goetheho románe. Sú si naozaj veľmi blízke. Mám dojem, že oni si naozaj dali veľkú námahu, aby zachytili esenciu Goetheho románu. Zmenili niekoľko málo dramaturgických prvkov na základe konvencie, pretože opera nemôže byť taká subjektívna ako román v listoch. Je tu napríklad Charlotte ako postava, ktorej perspektívu, na rozdiel od románu, tiež spoznávame. To je veľký rozdiel. Ďalší veľký rozdiel je, ak už to smieme prezradiť, že Werther nezomiera sám, v okamihu smrti sa tu odohráva ešte veľká milostná scéna,“ porovnáva režisér Wiegold libreto opery s jeho slávnou predlohou, románom veľikána nemeckej literatúry Johanna Wolfganga Goetheho. A dodáva aj charakteristiku hlavného hrdinu: *„Werther je citlivým rebelom, nepokojným hľadačom zmyslu života. Radikálne spochybňuje svet založený na ekonomickom kalkule a a chápe lásku ako tvorivú, oslobodzujúcu, zmysel dávajúcu silu. „Pourquoi me réveiller?“ – „Prečo sa zobudiť?“ – ako sa spieva v nesmrteľnej árii - keď si predsa pomocou predstavivosti možno vytvoríť omnoho krajší svet, než nám umožňuje naše úzkoprsé nazeranie prírody. Wertherove snové obrazy a vízie rozbíjajú usporiadaný svet každodennosti a prevracajú život obdivovanej Charlotte a jej rodiny naruby. Postavy – predovšetkým Charlotte – tu bojujú menej proti spoločenským konvenciám ako proti vlastným túžbam a obavám z priepasti vášne. Wertherova nenaplnená túžba prerastá do nočnej mory šíalenstva, ktorej nakoniec sám nedokáže uniknúť.“*

Dobre známy košickému opernému publiku je aj vo Viedni žijúci brazílsky dirigent Vinicius Kattah, ktorý nový titul v košickej opere hudobne našťudoval. *„Massenet vo svojich dielach pôsobí, akoby maľoval. Človek má hneď dojem, že on svoje scény maľuje. To je podľa mňa geniálne. Človek vníma Goetheho román, dielo plné napätia, niekedy hlboko depresívne, niekedy zas hlboko šťastné. Človek vidí Goetheho Werthera, ale vidí tam aj niečo ďalšie. Myslím, že Massenet sa to naozaj svojou hudbou snažil ukázať. To sa mi neskutočne páči,“* hovorí o Massenetovi a jeho opere.

Zaujímavosťou novej opernej inscenácie je určite aj návrat dvoch odchovancov košickej opery, tenoristov Michala Lehotského a Petra Bergera, ktorý alternujú v titulnej postave Werthera. Naposledy spoločne spievali v Košiciach rovnakú rolu ešte v roku 2003, Ernesta v Donizettiho opere Don Pasquale. *„Určite nádhernou hudobnou stránkou, ktorá presahuje všetko. No a ten príbeh je nesmrteľný. Pre mňa je Werther zaujímavý aj tým, že hoci je melancholický mladý muž, má v sebe aj entuziazmus dieťaťa, ktoré sa s roztvorenými očami díva na svet a hovorí, že je nádherný. Ale potom túto šírku pohľadu zúži na Charlottu a nádhru vidí len v nej a stratí schopnosť vidieť ju všade okolo. A to je jeho azda osudová chyba,“* hovorí Michal Lehotský o Wertherovi, podľa ktorého sa diváci môžu tešiť na nádhernú hudobnú stránku, ktorá presahuje všetko.

Peter Berger priznáva, že ako študent vnímal Werthera podobne ako väčšina, bolo to jednoducho povinné čítanie. *„Dnes, s odstupom času, získaním istých životných skúseností, sa na dielo pozerám úplne odlišným vnímaním a postojom. Ponúka mi odpovede na otázky a zamyslenia ohľadom partnerských, priateľských vzťahov i problémov, nenaplnených citov, riešení depresívnych a trýznivých duševných stavov a v neposlednom rade predsudkov okolitého sveta. Dáva mi pochopiť tú pravú podstatu ľudského života; úprimnú*

a hlbokú lásku, pre ktorú je človek ochotný obetovať to najcennejšie čo má, vlastný život...," hovorí. S Massenetovým operným Wertherom sa Peter Berger stretáva po druhý raz v krátkom čase, pred dvoma rokmi ho našťudoval v Národnom divadle v Prahe. Priznáva, že jeho vzťah k francúzskej opere je viac než vrelý: „Francúzska opera v snahe o realizmus častokrát presahuje až k naturalizmu. Massenetovou prednosťou je široký symfonický podklad diel pracujúci s príznačnými a zvukomalebnými motívami. Dokázal striedať nálady nesmierne melancholické, sentimentálne, lyricky vrúcne s delikátnou dynamikou, na mňa pôsobiace až meditatívne so strhujúcou drámou. Ďalšou prednosťou je jeho psychologické chápanie postáv a ich detailné prepracovanie.“

„Po hudobnej stránke sa Massenet pokúsil do opery vložiť aj niečo nemecké ale aj francúzske. Lúbozná scéna Charlotte a Werthera v závere opery pôsobí veľmi francúzsky, je krásna. Massenet vo svojich dielach pôsobí, akoby maľoval. Človek má hneď dojem, že on svoje scény maľuje. To je podľa mňa geniálne. Človek vníma Goetheho román, dielo plné napätia, niekedy hlboko depresívne, niekedy zas hlboko šťastné. Človek vidí Goetheho Werthera, ale v opere vidí aj niečo viac,“ hovorí dirigent Vinicius Kattah.

„Massenetova emotívna hudba vykresľuje do najmenších detailov najsilnejšie ľudské pocity a vášne. Od šťastného detstva po najhlbšie zamilovanie sa, až po najtragickejšie ľudské rozhodnutie, zvoliť si cestu odchodu formou samovraždy. Takéto veľké charaktery si vyžadujú vyzretých spevákov s vycibreným herectvom. Diváci v Košiciach opäťvidia svetoznámu ruskú mezzosopranistku Elenu Maximovú, známu Charlottu z Viedenskej štátnej opery, ktorá spolu s domácimi sólistkami Myroslavou Havryliuk a Vierou Kállayovou alternuje túto ženskú postavu.

Úlohu Werthera stvárňuje Košičan Peter Berger, ktorý spolu s mladým českým barytonistom Jiřím Rajnišom v úlohe Alberta našťudovali túto operu pre pražské Národní divadlo v legendárnej inscenácii Williho Deckera. V alternáciividia diváci hosťujúceho tenoristu Michala Lehotského a domáceho barytonistu Mariána Lukáča. V postave Sophievidia diváci hosťujúce sopránistky Anetu Hollú a čerstvú absolventku VŠMU Veroniku Bilovú. V ďalších postavách sa predstavia domáci sólisti Michal Onufer, Marek Gurbal, Maksym Kutsenko, Anton Baculík, Martin Kovács alebo László Havasi,“ dodáva riaditeľ Opery ŠDKE Roland Khern-Tóth.

Diváci sa môžu tešiť aj na skvelý vizuálny zážitok, o ktorý sa postarajú scéna Michala Syrového, kostýmy Tomáša Kypťu a svetelný dizajn ďalšieho Viedenčana v tíme Michaela Balgavého.